

*Макеєнко Н.Ю.**

НЕДЕРЖАВНІ ПЕНСІЙНІ ФОНДИ, ЯК ЕЛЕМЕНТ СИСТЕМИ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УКРАЇНИ

Україна вступила в XXI століття маючи багато проблем соціального характеру. Одна з найгостріших – це пенсійне забезпечення. Успадкована від командно-адміністративної економіки нинішня пенсійна система України не здатна захистити людей похилого віку від бідності. Вона не забезпечує відповідні розміри пенсії для більшості громадян і створює умови для пільгового пенсійного забезпечення значній кількості пенсіонерів. Відсутність пенсійної культури, соціальної справедливості, надійних фінансових механізмів, що дають змогу забезпечити кошти на старість, – характерні ознаки вітчизняної пенсійної системи. Тому проведення пенсійної реформи стало актуальним питанням для вирішення як сьогоденних проблем, так і для запобігання погіршенню ситуації у майбутньому.

Різні аспекти пенсійного забезпечення розглядаються у працях вітчизняних та зарубіжних економістів. Вагомий внесок у формування національної концепції пенсійного забезпечення зробили: С. Березіна, М. Вінер, В. Гець, В. Гордієнко, Ю. Дробкіна, Б. Зайчук, С. Злупко, В. Колбун, Е. Лібанова, Б. Надточій, Ю. Палкін, М. Папієв, І. Сахань, С. Сивак, Б. Сташків, Н. Тихоненко, Фалін Г.І., Цветков В.В., Цисар І.Ф., Четиркін Є.М. та інші.

Значною проблемою для України постало демографічне питання стосовно збільшення кількості пенсіонерів та зменшення працездатного населення, за рахунок внесків якого формуються активи Пенсійного фонду та здійснюються виплати по солідарній системі пенсійного забезпечення. [4] Тому проведена пенсійна реформа, як збільшення пенсійного віку для жінок, так і впровадження обов'язкового недержавного пенсійного забезпечення покликані вирішити проблему дефіциту пенсійних виплат у солідарній системі.

Відповідно до пенсійної реформи, в Україні трирівнева система пенсійного забезпечення. Перший рівень, солідарна система, функціонує через діяльність Пенсійного фонду України. Другий рівень, накопичувальна система пенсійного забезпечення, реалізується страховими компаніями через укладання договорів зі страхування життя.

Третій рівень – це система недержавного пенсійного забезпечення, що базується на засадах добровільної участі громадян, роботодавців та їх об'єднань у формуванні пенсійних накопичень. [1] Дана система передбачає забезпечення людини додатковою недержавною пенсією шляхом перерахування коштів до фонду недержавного пенсійного забезпечення чи іншої установи як за рахунок роботодавця, так і за власні кошти громадян. [3]

Недержавний пенсійний фонд – це фінансова установа, призначена для накопичення коштів на додаткову недержавну пенсію та здійснення пенсійних виплат учасникам фонду. Учасники НПФ – це люди, на користь яких сплачуються пенсійні внески до НПФ, а вкладники – це особи, які здійснюють такі внески (самі учасники, їх роботодавці, професійне об'єднання або члени сім'ї).

* студентка 4 курсу спеціальності "Фінанси та кредит", фінансово-правового коледжу, Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: проф. Шнирков О.І.

НПФ створюється, провадить діяльність і ліквідується згідно з Законом України "Про недержавне пенсійне забезпечення". НПФ має статус неприбуткової установи, тобто не має на меті одержання прибутку для його подальшого розподілу між засновниками фонду. Весь отриманий фондом інвестиційний дохід розподіляється тільки між його учасниками. Недержавне пенсійне забезпечення НПФ здійснюється шляхом укладення пенсійних контрактів між адміністраторами пенсійних фондів та вкладниками таких фондів. [3]

Таблиця 1.
Основні показники системи недержавного пенсійного забезпечення

Показники	Період						
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2 кв. 2011
Кількість НПФ	54	79	96	109	110	101	97
Кількість адміністраторів НПФ	37	41	50	50	47	43	41
Пенсійні активи, млн. грн.	46	142	281	612	857.9	1 144,30	1 265,90
Кількість учасників за укладеними пенсійними контрактами (тис. осіб)	88.4	193.3	278.7	482.5	497.1	569.2	557.2
Кількість укладених пенсійних контрактів (тис. шт.), з них:	30.6	41.5	55.9	62.3	62.5	69.7	69.7
з фізичними особами	21.3	28.5	41.2	47.4	48.4	54.5	56.4
фізичними особами-підприємцями	0.01	0.02	0.05	0.08	0.08	0.1	0.1
з юридичними особами	9.3	13	14.7	14.9	14	15.2	13.2
Загальна сума пенсійних внесків (млн. грн.), з них:	36.4	114.4	234.4	582.9	754.6	925.4	1 010,30
від фізичних осіб	2.2	5.3	14	26	31.8	40.7	45.3
від фізичних осіб-підприємців	0.01	0.02	0.04	0.1	0.1	0.2	0.2
від юридичних осіб	34.2	109.1	220.4	556.8	722.7	884.6	964.7
Сума інвестиційного доходу (млн. грн.)	9.7	45.3	68.1	86.8	236.7	433	511
Здійснено пенсійних виплат, (млн. грн.)	1.7	4	9.1	27.3	90.1	158.2	187.3
Сума витрат, що відшкодовуються за рахунок пенсійних активів, (млн. грн.)	1.3	6.1	16.6	31.6	47.1	64.6	74.5

Джерело: Складено автором на основі даних [2]

Відповідно до таблиці 1 кількість недержавних пенсійних фондів зростає. І хоч криза 2009 року частково зменшила кількість даних установ, проте все ж спостерігається позитивна тенденція. Крім того, значно виросли пенсійні активи, що в 2009 році склали 857,9 млн. грн., а у 2010 1144,3 млн. грн., тобто зросли на 33,38%. Кількість пенсійних контрактів збільшилась на 11,52% в період з 2009 по 2010 роки. Крім того, за останні п'ять років кількість укладених договорів збільшилась в два рази, що свідчить про ефективність та необхідність такого пенсійного забезпечення. Значно зросли пенсійні виплати, з 90,1 млн. грн. у 2009 році до 158,2 млн. грн. у 2010, тобто на 75,85%.

Відповідно до наведеної вище статистичної інформації можна зробити висновок, що недержавні пенсійні фонди у довгостроковій перспективі стануть важливим елементом соціальної політики країни. Крім того, заощаджені кошти вкладників таких фондів можуть використовуватись для здійснення інвестицій, що, з одного боку, стане джерелом вну-

трішнього інвестування для розвитку економіки, а з іншого, забезпечить власникам коштів певний інвестиційний дохід. Таких дохід дозволить збільшити заощадження та забезпечити більші пенсії, що є позитивною тенденцією соціальної політики України.

Література:

1. Закон України про недержавне пенсійне забезпечення № 1057-IV від 9 листопада 2003 року.
2. <http://www.dfp.gov.ua/> - Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України.
3. <http://pension.kiev.ua> – Пенсійна реформа в Україні.
4. <http://pension.ukrinform.ua> – Українське національне інформаційне агентство.